

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІОЛОГІЇ,
ПСИХОЛОГІЇ, ПЕДАГОГІКИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Виходить щоквартально

Заснований у 2003 р

№3(28) 2015
том 2

КИЇВ - 2015

УДК 316+159.9+37(062)

Заставляє редакція
та видавця

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Наведено результати теоретичних, прикладних та науково-експериментальних досліджень з актуальних питань соціології, психології та педагогіки. Для науковців, викладачів, соціальних працівників, практичних психологів, студентів.

УДК 316+159.9+37(062)

Issue deals with the results of theoretical, empirical and scientific-experimental researches in the actual problems of sociology, psychology, pedagogic and social work.

It is of interest to scientists, teachers, social workers, psychologists-practitioners and students.

Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ №9244 від 11.10.2004

Рекомендовано Вищою Атестаційною комісією України як фахове видання з соціології та психології (Постанова Президії ВАК України №1 – 05/В від 22 грудня 2010 року), педагогіки (Постанова Президії ВАК України №1 – 05/5 від 31 травня 2011 року)

Головний редактор: Судаков В.І. - д.соц.н., проф.

Редакційна колегія:

Куценко О.Д. - д.соц.н., проф., заст. гол. ред., Яковенко Ю.І. - д.соц.н., проф., Горбачук А.П. - к.фіз.-мат.н., доц., Соболевська М.О. - д.соц.н., доц., відп. секр. секц., Малес Л.В. - д.соц.н., доц., Чепак В.В. - д.соц.н., доц., Коваленко А.Б. - д.психол.н., проф., заст. відп. ред., Бурлачук Л.Ф. - д.психол.н., проф., Швалб Ю.М. - д.психол.н., проф., Данилюк І.В. - д.психол.н., проф., Лещенко М.П. - д.лед.н., проф., заст. відп. ред., Плахотнік О.В. - д.лед.н., проф., Головки Б.А. - д.філос.н., проф., Марушевич А.А. - д.пед.н., проф., Норкіна О.Ф. - к.лед.н., відп. секр. секц.

Рекомендовано до друку
вченою радою факультету соціології
(протокол №3 від 23 вересня 2015 року)

Адреса редакції, видавця: 03187, Київ-187, пр. Глушкова, 4д, к.501, тел: 044-521-32-63,
e-mail: apsrpp@ukr.net

ISSN 2311-214X

© КНУ імені Тараса Шевченка, 2015

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ.....	4
Атрошенко Т.О.	4
РОЗВИТОК КУЛЬТУРИ МІЖНАЦІОНАЛЬНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	4
Волинець Ю.О.	12
ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІВ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	12
Зарудня О.М.	17
ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ МОНІТОРИНГУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	17
Кравчук О. В.	24
ПЕДАГОГІЧНА ІННОВАТИКА У СВІТОВОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ	24
Лещенко Л. П.	31
Шамхалова Н. А.	31
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	31
Марушевич А.А.	37
СІМ'Я І СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ У СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	37
Мовчанок Н. А.	45
МОВЛЕННЄВИЙ ЕТИКЕТ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ЧИННИК ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ	45
Москаленко А. М.	49
ЕТИЧНА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УПРАВЛІНЦІВ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН	49
Нагорна Г. О.	58
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ І ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО МИСЛЕННЯ ПЕДАГОГА	58
Парфенюк Т.Ю.	67
ВИЩА ОСВІТА В СИСТЕМІ ОСВІТИ АВСТРАЛІЇ	67
Шумський О. П.	72
ВИКОРИСТАННЯ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ У ВИКЛАДАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	72

4. Державна національна програма «Освіта» Україна XXI століття. – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.
5. Заслууженок В.С., Присакар В.В. Соціально-педагогічні проблеми виховання в учнів культурі міжнародного спілкування // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Редкол.: В.О.Зайчук (гол. ред.) та ін. – К: ІЗМН, 1997. – Вип.19. – С.65-77.
6. Конституція України від 28.06.1996 № 254/96-ВР // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 1996. – № 30. – С. 141. (остання редакція від 20.04.2010).
7. Концепція громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності // Педагогічна газета. – 2000. – №6, червень.
8. Нічкало Н.Г. Полікультурна професійна компетентність сучасного вчителя / Педагогіка вищої та середньої школи: Збірник наукових праць / гол.ред. Буряк В.К. – Кривий Ріг: КДПУ, 2004. – 31-32.
9. Рymarенко Ю.І. Культура міжнародного спілкування. Система, функції і механізми формування / Ю.І.Рymarенко // Українська психологія: сучасний потенціал. Мат-ли Четвертих Костюківських читань (25.09.1996 р.) – К.: Вид-во ДОК-К. – Т.2. – С. 559 – 577.

Отримано 12.09.2015 р.

УДК 371.13 (09)

Волинець Ю.О.

Педагогічний інститут Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНОЇ РОБОТИ ЩОДО ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті проаналізовано результати експериментальної роботи щодо спрямованого на перевірку ефективності розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Ключові слова: мотиваційно-ціннісний, змістово-процесуальний і дослідницький компоненти, змістово-технологічне забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, сформованість дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів

В статті проаналізовані результати експериментальної роботи щодо спрямованого на перевірку ефективності розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Ключевые слова: мотивационно-ценностный, содержательно-процессуальный и исследовательский компоненты; содержательно-технологическое обеспечение формирования исследовательских умений

12

Метою експериментальної роботи була перевірка ефективності розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, яке охоплювало: мотиваційно-ціннісний, змістово-процесуальний і дослідницький компоненти, кожен із яких характеризувався сукупністю відповідних професійно-педагогічних знань, умінь і навичок, а також професійно значущих особистісних якостей та мотиваційного ставлення студентів, які забезпечують успішну дослідницьку діяльність. Для проведення педагогічного експерименту було визначено експериментальні та контрольні групи студентів (Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, факультету дошкільної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини). Перевірка односторонності контрольних і експериментальних груп здійснювалася з використанням методики розрахунку І. Кокрена. Експериментальна робота проводилася протягом чотирьох років. В експерименті брали участь 382 особи, з яких 189 респондентів увійшли до складу експериментальних груп, а 193 – до складу контрольних груп.

Педагогічний експеримент проводився за такими етапами: початковим, основним і узагальнювальним. На початковому етапі визначався попередній рівень сформованості дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Оцінено стан сформованості мотиваційної основи майбутньої педагогічної діяльності, вивчено початковий стан умов проведення експерименту, визначено критерії ефективності системи формування дослідницьких умінь, проведено інструктаж учасників експерименту про порядок та умови його ефективного проведення, здійснено вхідне оцінювання та розраховано початкові коефіцієнти сформованості дослідницьких умінь, створено контрольні та експериментальні групи. З'ясовано, що у більшості респондентів виникло зацікавлене ставлення та мотивація до дослідницької діяльності.

Метою основного етапу експерименту було доведення ефективності положення, що використання розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів сприяє більш ефективному формуванню дослідницьких умінь. На цьому етапі проводилося впровадження розробленого змістово-технологічного забезпечення у процес фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів експериментальних груп, здійснено реалізацію визначених змісту, форм і методів формування дослідницьких умінь, проведено вихідне оцінювання та зафіксовано отримані дані експерименту. Основний зміст навчально-пізнавальної діяльності студентів на цьому етапі охоплював виконання творчих і дослідницьких завдань і розв'язання задач, підготовку до семінарських і практичних занять, написання есе, рефератів тощо.

Метою узагальнювального етапу був аналіз узагальнення результатів експериментальної роботи щодо ефективності розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Він охоплював написання і захист бакалаврських досліджень, які були результатом самостійної роботи студентів і ґрунтувалися на їх самостійності, динаміці засвоєння знань і вмінь у здійсненні науково-дослідницької роботи. Здійснено розрахунок рівнів сформованості дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів,

14

будущих воспитателей, развитие исследовательских умений будущих воспитателей дошкольных учебных заведений

The article analyzes the results of a pilot study to test the effectiveness of the developed content-technological support formation research skills of the future tutors of preschool educational institutions.

Keywords: motivational-value, of content process and research components; substantial and technological support formation of research skills to the future teachers; the development of research skills to the future tutors of preschool educational institutions

Актуальність проблеми. Філософське осмислення проблеми дослідницької діяльності набуває особливого значення для розроблення змістово-технологічного забезпечення фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності, адже в контексті досліджуваної нами проблеми саме від рівня активної обізнаності студентів у дослідницькій роботі, їхньої творчості, свідомого та цілеспрямованого включення до дослідницького процесу значною мірою залежить формування готовності до проведення творчої педагогічної діяльності в майбутньому.

Аналіз досліджень та публікацій засвідчив, що формування готовності педагога до дослідницької діяльності розглядали у своїх дослідженнях В. Андреев, В. Борисов, В. Зягзянський, Л. Султанова. Вагомими для нашого дослідження стали наукові розвідки В. Базельюк, С. Балашова, Г. Клопак, Н. Лисенко, С. Мартиненко, О. Мітрош, Г. Тарасенко, М. Фалько, які безпосередньо розкривали проблему формування дослідницької компетентності у процесі фахової підготовки, необхідність готовності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до експериментальної роботи [1, с. 104].

З огляду на зазначене, метою статті є аналіз організації, проведення та результатів експериментального дослідження, спрямованого на перевірку ефективності розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Вклад основного матеріалу. У процесі аналізу теоретичних основ і практики нами встановлено психолого-педагогічні засади дослідницької діяльності, що полягають в інтеграції досвіду шляхом отримання нової інформації, нових ідей та рішень, удосконалення практичних умінь. У методичній підготовці важливе значення надаються особистості педагога, який формує у студентів – майбутніх вихователів ДНЗ професійну спрямованість, фахівців-дослідників, а, відтак, – творчу особистість.

Ми погоджуємося з думкою С. Мартиненко, яка зазначає, що «центральною, базовою основою педагогічної діяльності, що зумовлює і процес, і результат діяльності, є система дій (діл), спрямованих на створення оптимальних умов для розвитку особистості дитини, її творчої діяльності». Важливою умовою ефективного професійної діяльності педагога, є досконале володіння педагогічною майстерністю, розвинені дослідницькі вміння» [2, с. 36].

М. Фалько бачала підготовку таких педагогічних кадрів, яким притаманні висока наукова культура, креативність, здатність до творчої самореалізації – якості, що є впливовим чинником професійного саморозвитку, та які спрямовують майбутніх педагогів на активну пошукову діяльність [3].

13

опіраючись на таблицю зведених даних, проаналізовано результати експериментальної роботи, проведено статистичну перевірку, оцінено ефективність застосування у навчально-виховному процесі розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

У процесі дослідження розроблено методику проведення експериментальної роботи, відібрано діагностичні методики визначення рівнів сформованості дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Встановлено, що запропонований підхід сприяв оволодінню студентами понятійним апаратом, прискорив процес формування та застосування дослідницьких умінь на практиці. У результаті природного входження у професійне середовище, виконання науково-дослідницьких проектів і педагогічного експерименту в студентів розвивалися вміння формувати власні міркування, проводити дискусії, чітко висловлювати та відстоювати власну точку зору, творчо підходити до вирішення проблеми. Крім того, така організація навчальної діяльності значно підвищувала рівень розвитку компетентності, вміння адаптуватися до нових видів діяльності, створювала інтерес до наукового пошуку, сприятливі умови для формування дослідницьких умінь.

Одержаними кількісними та якісними результатами доведено, що під час дослідження у студентів експериментальних груп порівняно з контрольними відбулися істотні позитивні зміни, що дало змогу розробити та експериментально перевірити змістово-технологічне забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

У процесі експериментальної перевірки зазначено позитивну динаміку сформованості дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, подану в табл. 1.

Таблиця 1 - Динаміка сформованості дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів

Рівні	Кількість студентів (у %)	Контрольні групи	
		Етапи експерименту	Кількість студентів (у %)
Високий	12,9	Високий	13,4
Середній	26,4	Середній	24,9
Елементарний	60,7	Елементарний	61,7
Високий	41,2	Високий	19,1
Середній	42,4	Середній	28,4
Елементарний	16,4	Елементарний	52,5

Як бачимо з табличних даних, результати експерименту підтвердили значне зростання показників рівнів сформованості дослідницьких умінь у майбутніх вихователів, у яких в експериментальних групах високий рівень становив – 41,2%, у контрольних – 19,1%, середній в експериментальних групах – 42,4%, у контрольних групах – 28,4%; елементарний в експериментальних групах – 16,4%, у контрольних групах – 52,5%.

Кількісню різницю даних порівняльного аналізу сформованості дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів

15

контрольних та експериментальних груп до і після експерименту за середніми показниками відображено на гістограмі (рис. 1).

Відтак, у результаті проведення педагогічного експерименту було доведено ефективність розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів, доцільність його впровадження в освітній процес вищих навчальних педагогічних закладів.

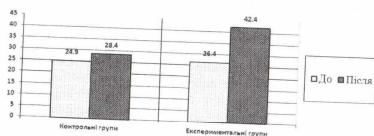

Рисунок 1 - Стані сформованості дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в контрольних та експериментальних групах до і після експерименту

Експериментально підтверджено ефективність розробленого змістово-технологічного забезпечення формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. На основі аналізу результатів педагогічного експерименту спостерігається помітне зростання рівнів сформованості всіх складових дослідницьких умінь майбутніх вихователів, у яких значно підвищилися показники розвитку таких мотивів, як: інтерес до дослідницької діяльності загалом, потреба у фаховому вдосконаленні; прагнення студентів до дослідницької діяльності; розуміння значення педагогічного дослідження у практичній діяльності. Зменшився відсоток студентів, які мають прагнення лише отримати позитивну оцінку, задовольнити власні запити, здобути незалежність. Узагальнення результатів дослідження дозволило розробити методичний комплекс формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів, який охоплював: навчально-тематичний план і програму спецкурсу «Формування дослідницьких умінь майбутніх вихователів» для студентів III-IV курсів; методичні рекомендації для викладачів і студентів на пряму підготовки «Дошкільна освіта». Загальні результати експерименту підтвердили його ефективність і стали підґрунтям для оновлення змісту форм і методів навчання, сприяли формуванню дослідницьких умінь майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.

Висновок. Таким чином, результати дослідження і розроблене нами змістово-технологічне забезпечення фахової підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів дали змогу позитивно вплинути на формування їхньої готовності до дослідницької діяльності. Однак проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів досліджуваної проблеми. Подальшого вивчення потребують такі питання, як розроблення методичних рекомендацій щодо визначення рівнів розвитку дослідницьких умінь; удосконалення післядипломної

підготовки вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності у процесі модернізації системи вищої освіти.

Список використаних джерел

1. Волинець Ю.О. Формування дослідницької компетентності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів / Ю.О. Волинець // Zbiór garportów naukowych «Pedagogika. Najnowsze badania naukowe. Teoria, praktyka» – Warszawa: Wydawca: Sp. Z o.o. «Diamond trading tour», 2015. – 120 str. – С. 103–108.
2. Мартиненко С.М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів : теорія і практика : моногр. / С.М. Мартиненко. – К. : КМПУ ім. Б.Д. Грінченка, 2008. – 434 с.
3. Фалько М.І. Формування дослідницьких умінь майбутніх учителів музики у вищих педагогічних закладах освіти : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Фалько Марина Іванівна ; Сумський держ. пед. ун-т ім. А.С.Макаренка. – Суми, 2005. – 230 с.

Отримано 12.09.2015 р.

УДК 373.3.091.12

Зарудня О.М. °

Київський університет імені Бориса Грінченка, Гуманітарний інститут, викладач кафедри української мови

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ МОНИТОРИНГУ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті здійснено аналіз особливостей проведення моніторингу професійної діяльності вчителя початкової школи, охарактеризовано основні напрями моніторингового дослідження, які дозволяють одержувати інформацію про зміст освітнього процесу, форми й методи навчання, готовність дитини до навчання, а також визначити рівень сформованості професійної компетентності вчителя, його готовності до здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Ключові слова: моніторинг, якість освіти, професійна діяльність вчителя початкової школи, професіограма вчителя початкової школи

В статті проведено аналіз особливостей проведення моніторингу професійної діяльності вчителя початкової школи, охарактеризовано основні напрями моніторингового дослідження, які дозволяють одержувати інформацію про зміст освітнього процесу, форми й методи навчання, готовність дитини до навчання, а також визначити рівень сформованості професійної компетентності вчителя, його готовності до здійснення навчально-пізнавальної діяльності.